

Independent Evaluation Commission for assessing the integrity of candidates
for the position of member in the self-administration bodies of judges and prosecutors

Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția
de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

*Decizia nr. 6 din 29 decembrie 2023 cu privire la evaluarea reluată a Tatianei CHIRIAC
Candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii*

Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (în continuare „Comisia”) a deliberat în privat la data de 28 noiembrie 2023 și de 29 decembrie 2023. Membrii participanți au fost:

1. Herman von HEBEL
2. Victoria HENLEY
3. Tatiana RĂDUCANU
4. Nona TSOTSORIA

Nadejda HRIPTIEVSCHI a fost recuzată în acest caz și nu a participat.

Comisia emite următoarea decizie, care a fost adoptată în acea dată:

I. Procedura

Tatiana CHIRIAC (“candidata”), s-a aflat pe lista candidaților remisă de Parlament în adresa Comisiei la 9 iunie 2022 în vederea evaluării pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii.

Candidata a fost numită în funcția de judecător la 16 iunie 1997 pentru a activa la Judecătoria Călărași, unde aceasta a activat până la demisia sa la data de 8 aprilie 2008. La 29 mai 2008, candidata a obținut licența de avocat și a activat în calitate de avocat până la 4 iunie 2013. La 5 iunie 2013, candidata a fost numită în funcția de șefă a Secției evidență și documentare procesuală în Judecătoria Călărași. La 1 octombrie 2014, candidata a fost numită în funcția de șefă a Secretariatului Judecătoriei Călărași, unde aceasta a activat până la demisia sa la data de 10 mai 2016. La 23 iulie 2020, candidata a devenit directorul executiv al S.R.L. „N.L.”.

Candidata a fost evaluată inițial de către Comisie (în continuare „evaluarea inițială”) începând cu data de 27 decembrie 2022. Candidata a depus voluntar chestionarul privind integritatea etică la data de 5 iulie 2022. La data de 3 ianuarie 2023, candidata a depus Declarația de avere și interese personale pentru ultimii cinci ani, conform art. 9 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (în continuare „Legea nr. 26/2022”), care include lista persoanelor apropiate din sistemul judecătoresc, al procuraturii și în serviciul public, așa cum prevede același articol. În timpul evaluării inițiale, Comisia a colectat informații din multiple surse.¹

¹Sursele din care s-au obținut informații cu privire la candidații evaluați au inclus, în general, Autoritatea Națională

Candidata a răspuns, de asemenea, la întrebările scrise și solicitările de informații ale Comisiei.² Candidata nu a solicitat accesul la materialele evaluării conform art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022 și, prin urmare, nu a primit materialele. La data de 1 martie 2023, candidata a participat la audiere în ședință publică în fața Comisiei. După audieri, candidata a furnizat, din proprie inițiativă, documente și explicații suplimentare. Comisia a emis decizia de nepromovare a candidatei la data de 24 martie 2023.

La 3 aprilie 2023, candidata a contestat decizia Comisiei la Curtea Supremă de Justiție (în continuare „CSJ”), conform art. 14 alin. (1) și (2) din Legea nr. 26/2022. La data de 1 august 2023, completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei (în continuare „completul de judecată special al CSJ”) a emis decizia de admitere a contestației depuse de candidată, anulând decizia Comisiei și dispunând reevaluarea candidatei.

Comisia a inițiat reluarea procedurii de evaluare a candidatei la data de 8 septembrie 2023. Comisia a colectat informații suplimentare din diverse surse, conform necesităților, pentru a aborda problemele examinate în cadrul evaluării reluate.

Candidata a primit o notificare cu privire la faptele și dubiile serioase, din partea Comisiei, la data de 7 noiembrie 2023. La 10 noiembrie 2023, candidata a solicitat acces la materialele evaluării reluate în conformitate cu art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022 și extinderea termenului-limită pentru a veni cu o reacție la notificarea cu privire la faptele și dubiile serioase. La data de 14 noiembrie 2023, candidatei i s-a acordat acces la materialele evaluării reluate. Candidata a răspuns la notificarea cu privire la faptele și dubiile serioase la data de 17 noiembrie 2023 și a prezentat un document suplimentar la data de 24 noiembrie 2023. Candidata a solicitat desfășurarea audierii în ședință publică. La data de 28 noiembrie 2023, candidata a participat la audiere în ședință publică în fața Comisiei.

II. Cadrul normativ privind evaluarea și evaluarea reluată

Legea nr. 180/2023 pentru interpretarea unor prevederi ale Legii nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților pentru funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 65/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților pentru funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție din 7 iulie 2023 (în continuare „Legea nr. 180/2023”), prevede că în sensul art. 3 alin. (2) și art. 4 alin. (2) din Legea

de Integritate, Serviciul Fiscal de Stat, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, instituții financiare, instituții publice, surse deschise precum rețelele de socializare și reportajele jurnalistice de investigație și rapoartele membrilor societății civile. Nu toate sursele au furnizat informații referitoare la fiecare candidată și nu toate informațiile furnizate de surse cu privire la candidată au fost pertinente pentru evaluarea Comisiei. A fost verificată veridicitatea și relevanța tuturor informațiilor primite.

² Comisia a trimis candidatei două runde de 21 de întrebări, inclusiv 63 de subîntrebări și 34 de solicitări de documente suplimentare.

nr. 26/2022, Comisia de evaluare nu este o autoritate publică în sensul Codului administrativ. Completul de judecată special al CSJ a conchis că Legea nr. 180/2023 a consolidat înțelegerea faptului că Comisia de evaluare este o autoritate publică specifică în felul său, adică nu este o persoană juridică de drept public. Completul de judecată special al CSJ a mai reținut că, în conformitate cu art. 72 alin. (6) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, actul normativ de interpretare nu are efecte retroactive, cu excepția cazurilor când prin interpretarea normelor de sancționare se creează o situație mai favorabilă. Completul de judecată special al CSJ a dispus reluarea evaluării, care a avut loc după intrarea în vigoare a Legii nr. 180/2023; astfel, Legea nr. 180/2023 se aplică în cadrul evaluării reluate.

Având în vedere obiectivul de a apăra principiile fundamentale ale statului de drept (art.1 alin. (3) din Constituție), suveranitatea și puterea de stat (art. 2 din Constituție), deciziile Comisiei sunt adoptate în conformitate cu legea, urmăresc scopurile legitime enumerate în Legea nr. 26/2022 și rezultatul este necesar pentru ca o societate democratică să atingă scopul sau scopurile respective.³ Evaluarea de către Comisie a integrității candidaților constă în verificarea integrității lor etice și financiare (art. 8 alin. (1) din Legea nr. 26/2022) în vederea sporirii integrității viitorilor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, Consiliului Superior al Procurorilor și ai organelor specializate ale acestora, precum și în vederea sporirii încrederii societății în activitatea organelor de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, dar și în general, în sistemul justiției (preambulul Legii nr. 26/2022) Sporirea încrederii societății în sistemul de justiție și buna funcționare a acestor instituții sunt subiecte de mare interes public.⁴ Comisia de la Veneția și Directoratul General Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) al Consiliului Europei (în continuare „Comisia de la Veneția și DGI”) au reținut că evaluarea integrității nu se aplică judecătorilor sau procurorilor în ceea ce privește rolurile lor de judecători sau procurori și, prin urmare, nu afectează independența acestor roluri. Cu toate acestea, este o parte crucială a structurii de guvernare a sistemului de justiție din Republica Moldova că judecătorii și procurorii să servească periodic în organele de autoadministrare și au subliniat că acestea sunt mai mult decât funcții administrative; sunt roluri cruciale în asigurarea bunei guvernări a acestor organe din sistemul justiției. Prin urmare, Comisia de la Veneția și DGI au mai observat că integritatea personală a membrilor care alcătuiesc Consiliile Superioare (ale judecătorilor și procurorilor) este un element esențial al naturii acestor organe; asigură încrederea cetățenilor în instituțiile de justiție – încrederea în magistrați și în integritatea lor. Într-o societate care respectă valorile fundamentale ale democrației, încrederea cetățenilor în acțiunea Consiliilor Superioare depinde foarte mult, sau esențial, de integritatea personală, competența și credibilitatea membrilor lor.⁵

³ *Mutatis mutandis, Xhoxhaj contra Albaniei*, nr. 15227/19, paragraful 378, 31 mai 2021; *Nikëhasani contra Albaniei*, nr. 58997/18, paragraful 93, 13 decembrie 2022.

⁴ *Baka contra Ungariei* [GC], nr. 20261/12, paragraful 171, 23 iunie 2016; *Morice contra Franței* [GC], nr. 29369/10, paragraful 125, CtEDO 2015.

⁵ Opinie comună nr. 1069/2021 a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) al Consiliului Europei cu privire la unele măsuri legate de selecția candidaților pentru funcțiile administrative în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative, 13 decembrie 2021 (în continuare „Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 cu privire la proiectul de lege nr. 26/2022”), paragrafele 15 și 11.

Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2022 a notat în mod special că crearea unor organe ad-hoc pentru evaluarea integrității judecătorilor și procurorilor se bazează pe presupunerea că sistemul de justiție are deficiențe extrem de grave și că există îndoieli sistemice cu privire la integritatea magistraților⁶.

Cu referire la justificarea procedurilor de evaluare externă („vetting”), atât în contextul albanez, cât și în cel ucrainean, Comisia de la Veneția a comentat în repetate rânduri că măsurile extraordinare de verificare a judecătorilor și procurorilor nu au fost „doar justificate”, ci au fost „necesare pentru ca Albania să se protejeze de flagelul corupției, care, dacă nu este abordată, ar putea distruge complet sistemul său judiciar”.⁷ În aceste contexte, Comisia de la Veneția a luat în considerare problemele majore existente, în ceea ce privește corupția și incompetența în sistemul judiciar, influența politică asupra numirii judecătorilor în perioada anterioară, și lipsa, aproape completă, de încredere publică în onestitatea sau competența sistemului judiciar.⁸ Într-o opinie din 2019 privind un proiect de lege, din Republica Moldova, care includea evaluarea externă a judecătorilor CSJ, Comisia de la Veneția și DGI au luat în considerare evaluarea făcută de autorități, în special, două rezoluții ale Parlamentului European în care s-a concluzionat că⁹ „în ultimii ani, sistemul de justiție a arătat o lipsă fără precedent de independență și supunere la interese oligarhice” și că „instituții naționale și internaționale au declarat Republica Moldova un stat capturat”.¹⁰ Comisia de la Veneția și DGI au remarcat, de asemenea, că în cele din urmă este de competența autorităților moldovenești să decidă dacă situația predominantă din sistemul justiției al Republicii Moldova creează o bază suficientă pentru evaluarea extraordinară a integrității tuturor judecătorilor și procurorilor, precum și a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor.¹¹ După cum a statuat Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare „CtEDO”) în multe rânduri, autoritățile naționale, în principiu, sunt mai bine plasate decât o instanță internațională pentru a evalua necesitățile și condițiile locale.¹² Este relevant să menționăm că într-o opinie recentă a Comisiei de la Veneția referitoare la Georgia s-a ajuns la concluzii similare cu privire la necesitatea unui proces național consultativ incluziv pentru abordarea posibilelor măsuri de reformă, inclusiv evaluarea integrității membrilor

⁶ „Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 cu privire la proiectul de lege nr. 26/2022”), paragrafele 11 și 12.

⁷ Opinia Finală a Comisiei de la Veneția nr. 824/2015 cu privire la proiectul revizuit de amendamente constituționale privind sistemul judiciar al Albaniei, 15 ianuarie 2016, paragraful 52.

⁸ Opinia comună nr. 801/2015 a Comisiei de la Veneția și a Directoratului Drepturile Omului (DHR) a Directoratului General Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) cu privire la Legea privind Sistemul Judiciar și Statutul Judecătorilor și amendamentele la Legea privind Consiliul Superior al Justiției din Ucraina, 23 martie 2015, paragrafele 72-74.

⁹ Rezoluția din 5 iulie 2018 privind criza politică din Moldova ca urmare a invalidării alegerilor locale din Chișinău (2018/2783(RSP)) și rezoluția din 14 noiembrie 2018 privind punerea în aplicare a Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană în Moldova (2017/2281(INI)).

¹⁰ Opinia comună interimară nr. 966/2019 a Comisiei de la Veneția și a Directoratului Drepturile Omului (DHR) din cadrul Directoratului General Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) a Consiliului Europei cu privire la proiectul de lege privind reforma CSJ și a Procuraturii, din 14 octombrie 2019, paragraful 46.

¹¹ Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 cu privire la proiectul de lege nr. 26/2022, paragraful 42.

¹² A se consulta, printre altele, *M.A. contra Danemarcei* [GC], nr. 6697/18, paragraful 147, 9 iulie 2021; *THÖRN contra Suediei*, 24547/18, paragraful 48, 1 septembrie 2022; a se consulta și Protocolul nr. 15, care a intrat în vigoare la 1 august 2021.

Consiliului Superior al Judecătorilor din acea țară, având în vedere acuzațiile persistente de lipsă de integritate în cadrul Consiliului Superior. Opinia a subliniat în mod expres opțiunea temporară de a utiliza consilii consultative mixte naționale/internaționale pentru a facilita această procedură.¹³

Conform art. 8 alin. (2) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă:

- a) nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial;
- b) în privința acestuia nu există suspiciuni rezonabile privind comiterea actelor de corupție, actelor conexe actelor de corupție sau faptelor coruptibile în sensul Legii integrității nr. 82/2017;
- c) nu a încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, al restricțiilor și/sau al limitărilor.

O serie de versiuni ale codurilor de etică au fost aplicabile judecătorilor în perioada de timp cuprinsă de evaluare. Codurile au fost: *Codul de etică profesională al judecătorului*, adoptat la Conferința judecătorilor din 4 februarie 2000, *Codul de etică al judecătorilor*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 366/15 la 29 noiembrie 2007, *Codul de etică și conduită profesională al judecătorului*, aprobat prin Hotărârea nr. 8 a Adunării Generale a Judecătorilor din 11 septembrie 2015, modificat prin Hotărârea nr. 12 a Adunării Generale a Judecătorilor din 11 martie 2016, precum și *Comentariul la Codul de etică și conduită profesională al judecătorului*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 230/12 din 8 mai 2018. Din 2018, *Ghidul Integrității Judecătorilor*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 318/16 din 3 iulie 2018 este o altă sursă relevantă în scopul evaluării aspectelor de integritate judiciară.

De asemenea, Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, adoptate de Grupul Judiciar pentru Întărirea Integrității Justiției ca Proiect al Codului de Conduită Judiciară de la Bangalore 2001 și astfel cum au fost revizuite la Masa Rotundă a Președinților Curților Supreme din 25 - 26 noiembrie 2002 și aprobate de Consiliul Economic și Social al Națiunilor Unite, rezoluția 2006/23 („Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară”) oferă îndrumări relevante.

Avizul nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind principiile și regulile care reglementează conduita profesională a judecătorilor, în special etica, comportamentul incompatibil și imparțialitatea, adoptat la 19 noiembrie 2002 („CCJE (2002) Aviz nr. 3”) oferă îndrumări suplimentare.

¹³ Opinia de urmărire a Comisiei de la Veneția nr. CDL-AD(2023)033 referitoare la Opiniile Anterioare privind Legea Organică cu privire la Instanțele de drept comun, Georgia, 9 octombrie 2023, paragrafele 10, 11, 24.

Pentru avocați, *Codul deontologic al avocaților din Republica Moldova*, adoptat de Congresul Avocaților la 20 decembrie 2002, cu modificările adoptate de Congresul Avocaților din 23 martie 2007 și 1 iulie 2016, a fost aplicat pe perioada de timp cuprinsă de evaluare.

Codul de conduită a funcționarului public, adoptat prin Legea nr. 25/2008, cu ultimele modificări introduse prin Legea nr. 305/2017, a fost aplicabil în perioada de timp cuprinsă de evaluare.

Conform art. 8 alin. (4) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului de *integritate financiară* dacă:

- a) averea candidatului a fost declarată în modul stabilit de legislație;
- b) Comisia constată că averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate.

Art. 2 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 prevede că evaluarea candidaților include o verificare a averii persoanelor apropiate ale candidaților, astfel cum sunt definite în Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, precum și a persoanelor prevăzute la art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

Conform art. 8 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia verifică:

- a) respectarea de către candidat a regimului fiscal în partea ce ține de achitarea impozitelor la folosirea mijloacelor și veniturilor rezultate din proprietatea deținută, precum și a veniturilor impozabile, și în partea ce ține de achitarea drepturilor de import și drepturilor de export;
- b) respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale;
- c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2), precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri;
- d) sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2);
- e) dacă există sau nu contracte de împrumut, credit, leasing, asigurare sau alte contracte care pot asigura beneficii de ordin financiar, în care candidatul, persoana specificată la art. 2 alin. (2) sau persoana juridică în care aceștia au calitatea de beneficiari efectivi este parte contractantă;
- f) dacă există sau nu donații în care candidatul sau persoana specificată la art. 2 alin. (2) are statut de donatar sau de donator;
- g) alte aspecte relevante pentru clarificarea originii averii candidatului și pentru justificarea acesteia.

În aprecierea criteriilor aferente integrității etice și integrității financiare și în luarea deciziilor cu privire la acestea, Comisia nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul

respectiv (art.8 alin. (6) din Legea nr. 26/2022). Comisia apreciază materialele acumulate cu privire la candidați după intima sa convingere, formată în urma cercetării multiaspectuale, complete și obiective a informației. Niciunul dintre materialele prezentate nu are o forță probantă prestabilită fără aprecierea lui de către Comisie (art. 10 alin. (9) din Legea nr. 26/2022).

Conform art. 4 alin. (1) din Legea nr. 26/2022, Comisia de evaluare are independență funcțională și autonomie decizională față de orice persoane fizice sau juridice, indiferent de forma juridică de organizare a acestora, inclusiv față de fracțiunile politice și partenerii de dezvoltare care au participat la desemnarea membrilor acesteia.

Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată (art.13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022). În acest sens, trebuie făcută o distincție între „*evaluarea externă a membrilor în funcție*” („*vetting of serving members*”) și *evaluarea externă a candidaților pentru funcția de membru în aceste organe* („*pre-vetting of candidates*”). Verificările de integritate ce vizează candidații la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor și în organele lor specializate (conform Legii nr. 26/2022) reprezintă un proces de filtrare și nu un proces judiciar de evaluare externă („judicial vetting process”). Ca atare, acestea pot fi considerate, dacă sunt implementate corect, ca un echilibru între beneficiile acestei măsuri cu privire la contribuția adusă la sporirea încrederii în justiție, și posibilele efecte negative.¹⁴ Această distincție importantă între procesele de vetting evaluare externă a subiecților în funcție și evaluarea externă a candidaților a fost evidențiată și într-un alt raport recent al Comisiei de la Veneția privind procesul de evaluare externă în Kosovo, care a menționat că „Într-un sistem de verificări prealabile de integritate, decizia de a nu recruta un candidat poate fi justificată în caz de simplă îndoială, pe baza unei evaluări a riscurilor. Cu toate acestea, decizia de a evalua negativ un deținător actual al postului ar trebui să fie legată de un indiciu de încălcare a legii, de exemplu avere inexplicabilă, chiar dacă nu poate fi dovedit dincolo de orice îndoială că această avere provine din surse ilegale”. Totodată, „În alte investigații, cum ar fi verificarea mai largă a integrității, sarcina probei se va realiza pe baza balanței probabilităților”.¹⁵ În cazul Legii nr. 26/2022, art. 13 alin. (6) precizează în mod clar că rezultatele evaluării efectuate de Comisie, așa cum sunt stabilite în decizia de evaluare, constituie temei juridic pentru neadmiterea candidatului la alegeri sau concurs. Legea nu prevede alte consecințe juridice ce derivă din decizia de evaluare; decizia negativă a Comisiei de Evaluare nu afectează în niciun fel cariera judecătorului sau procurorului, ci constituie un impediment pentru a candida la funcția de membru al Consiliului.¹⁶

¹⁴ Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 privind proiectul de lege nr. 26/2022, paragrafele 14 și 43.

¹⁵ Comisia de la Veneția, CDL-AD (2022)011-e, Kosovo - Opinia cu privire la Documentul de Concept privind Vetting-ul Judecătorilor și Procurorilor și proiectul de amendamente la Constituție, adoptată de Comisia de la Veneția la cea de-a 131-a sesiune plenară (Veneția, 17-18 iunie 2022), paragrafele 10 și 9.

¹⁶ Secțiunea 115 a Hotărârii Curții Constituționale privind Excepțiile de neconstituționalitate ale unor prevederi din Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, Hotărârea nr. 42/2023, 6 aprilie 2023; a se consulta, de asemenea, Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 privind proiectul de Lege nr. 26/2022, paragrafele 15 și 39.

Conform jurisprudenței consacrate a CtEDO, nu există dreptul la un rezultat favorabil¹⁷ și, în principiu, nu există dreptul, în temeiul Convenției, de a deține o funcție publică legată de administrarea justiției.¹⁸ În principiu, statele au un interes legitim în reglementarea funcțiilor în serviciul public.¹⁹ Prin adoptarea Legii nr. 26/2022, Parlamentul Republicii Moldova a impus candidaților pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor, să fie supuși evaluării extraordinare efectuată de către Comisie, ca parte a procesului de alegere/numire.

În contextul procesului de evaluare externă („vetting”), inversarea sarcinii probei către candidat, odată ce organul de evaluare a identificat probleme de integritate, a fost considerată admisibilă de către CtEDO, chiar și în cazul verificării integrității judecătorilor în exercițiu care își pot pierde funcțiile sau pot fi sancționați, în alt mod, în rezultatul evaluării. În cauza *Xhoxhaj contra Albaniei*²⁰, CtEDO a statuat că „nu este per se arbitrar, în sensul aspectului „civil” al articolului 6 § 1 din Convenție, ca sarcina probei să revină reclamantului în procedura de verificare a integrității după ce CIC [Comisia Independentă de Calificare] a pus la dispoziție constatările preliminare, rezultate în urma încheierii anchetei și a dat acces la probele din dosarul cauzei”. Interpretarea dubiilor în detrimentul persoanei care nu a furnizat informațiile solicitate a constituit un standard în legislația Republicii Moldova cu privire la integritate.²¹ Art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022 prevede în mod expres că Comisia trebuie să respecte această abordare, din moment ce legea stabilește că „un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată”.

Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2022 a remarcat că „într-un regim de funcționare normală, integritatea magistraților care urmează să fie aleși de colegii lor ar trebui, prin natura sa, să rezulte din calitățile, condițiile personale, integritatea și competența profesională care au permis numirea lor ca judecători sau procurori. Odată ce statutul de magistrat a fost dobândit, calitățile de integritate și competență trebuie să fie prezumate până la proba contrarie, care poate rezulta doar din evaluarea disciplinară sau a performanței funcționale prin proceduri legale adecvate” (subliniere adăugată). Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 - 2025, aprobată prin Legea nr. 211/2021, a recunoscut percepția publică cu privire la lipsa de integritate a actorilor din sectorul justiției (Obiectivul 1.1) și a afirmat că asigurarea integrității actorilor în sectorul justiției a fost declarată obiectiv național

¹⁷ A se vedea, *Kudla contra Poloniei* [GC], nr. [30210/96](#), paragraful 157, CtEDO 2000-XI, *Hilal contra Regatului Unit*, nr. [45276/99](#), paragraful 78, CtEDO 2001-II, *Andronicou și Constantinou contra Ciprului*, 9 octombrie 1997, paragraful 201, *Rapoarte privind hotărârile și deciziile din 1997 VI*.

¹⁸ A se vedea *Grzeđa contra Poloniei* [GC], nr. 43572/18, paragraful 270, 15 martie 2022; *Denisov contra Ucrainei* [GC], nr. 76639/11, paragraful 46, 25 septembrie 2018 și *Dzhidzheva-Trendafilova contra Bulgariei* (dec.), nr. 12628/09, paragraful 38, 9 octombrie 2012.

¹⁹ A se vedea, *Naidin contra României*, nr. 38162/07, §49, 21 octombrie 2014, și *Sidabras și Džiautas contra Lituaniei*, nr. 55480/00 și 59330/00, paragraful 52, CtEDO 2004 VIII.

²⁰ *Xhoxhaj contra Albaniei*, nr. 15227/19, paragraful 352, 31 mai 2021.

²¹ A se vedea, de exemplu, art. 33 alin. (9) și (10) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

în diverse angajamente internaționale și acte naționale (Obiectivul 1.2). Strategia a mai precizat că, „în actualele condiții ale Republicii Moldova, pentru realizarea acestui deziderat, se impune asigurarea unei verificări efective a judecătorilor și procurorilor sub aspectul integrității, intereselor lor, dar și al profesionalismului, care va fi realizată printr-un mecanism de evaluare extraordinară (externă), similar practicilor altor state din Europa care au demarat acest exercițiu urmare agreării mecanismului de către forumurile internaționale competente (același Obiectiv 1.2)”.

În acest context, de exemplu, nu se poate concluziona că un candidat corespunde criteriilor de integritate, în virtutea faptului că acestui candidat nu i s-a aplicat vreodată o sancțiune disciplinară sau din considerentul că în privința lui nu s-a emis vreo decizie de către Autoritatea Națională de Integritate cu referire la averea sau declarațiile sale de avere anuale. Aplicarea sancțiunilor disciplinare în sistemul justiției a fost inefficientă în Republica Moldova. Grupul de State împotriva Corupției (GRECO) a remarcat „opinia respondenților că CSM nu a reacționat la semnalarea neregulilor admise de judecători, într-un mod suficient de determinat. Numeroase cazuri se raportează în mass-media, în privința cărora CSM, nu ar fi luat măsuri. Se presupune că deciziile nu sunt bine explicate, sancțiunile disponibile nu sunt aplicate pe deplin și GET [Echipei de Evaluare GRECO] i-au fost oferite exemple de judecători cărora li s-a permis să demisioneze din inițiativă proprie, în loc să fie concediați, pentru a avea dreptul la indemnizații și beneficii sociale. Acest lucru transmite mesaje nefaste că neregulile și lipsa de diligență sunt tolerate fără măsuri eficace de descurajare”.²² Un raport comun al patru ONG-uri din Republica Moldova reflectă aceste constatări și documentează cazuri în care atragerea la răspundere disciplinară a judecătorilor a eșuat.²³ Până în martie 2023 – șapte ani mai târziu – GRECO a constatat că unele dintre recomandările sale privind răspunderea disciplinară a judecătorilor sunt încă doar ”parțial implementate”.²⁴ Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) a concluzionat, de asemenea, că „unele temeuri pentru răspunderea disciplinară s-au dovedit a fi vagi [...]. Aplicarea generală a procedurilor disciplinare și de eliberare din funcție nu este percepută imparțial de către părțile neguvernamentale interesate și lipsește aplicarea de rutină a unor sancțiuni proporționale și disuasive”.²⁵ În ceea ce privește „investigațiile penale în care sunt vizați judecători”, Comisia Internațională a Juriștilor a observat în 2019 că „au fost întreprinse unele investigații penale în privința judecătorilor, inclusiv pentru corupție, începând cu 2013, dar încă cu puține rezultate finale”.²⁶ Preocupările cu privire la lipsa de responsabilitate, apar încă de la începutul carierei judecătorilor: În 2016, GRECO era „foarte îngrijorat de indiciile că candidații care prezintă riscuri de integritate sunt numiți judecători”.²⁷

²² Al patrulea Raport de Evaluare al GRECO pentru Republica Moldova, 1 iulie 2016, paragraful 135.

²³ Transparency International, și alții, Capturarea statului: cazul Republicii Moldova, 2017, p. 21.

²⁴ Al patrulea Raport de Evaluare al GRECO pentru Republica Moldova, al doilea raport de conformitate intermediar, 24 martie 2023, paragrafele 43, 49, 60.

²⁵ OCDE, a 5-a Rundă Pilot de Monitorizare a Planului de acțiuni anticorupție de la Istanbul pentru Moldova, 2022, p.51.

²⁶ Comisia Internațională a Juriștilor, Promisiunea neîndeplinită privind un sistem judecătoresc independent în Moldova, 2019, p. 35.

²⁷ Al patrulea Raport de Evaluare al GRECO pentru Republica Moldova, 1 iulie 2016, paragraful 101.

Nota informativă care însoțea proiectul Legii nr. 26/2022 menționa că „Cadrul normativ actual care reglementează procedura de verificare a candidaților pentru funcțiile de membru în Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor și în organele specializate ale acestora este insuficient, deoarece, în prezent, persoanele care candidează la funcțiile respective nu sunt supuse verificării din punct de vedere al integrității.[...] Problemele identificate pot fi rezolvate prin instituirea unui filtru de integritate”. Pilonii de bază ai filtrului de integritate, instituiți prin Legea nr. 26/2022 (criterii exhaustive privind integritatea financiară și etică, dreptul candidatului de a aduce probe și de a înlătura dubiile serioase ale Comisiei, independența funcțională a Comisiei), au avut ca scop asigurarea faptului că prezumția de integritate poate fi înlăturată pe baza probelor.

Astfel, sintagma „nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv” (art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26/2022), a devenit un element cheie al independenței funcționale a Comisiei. Această abordare obligă Comisia să efectueze propria evaluare, pe baza documentelor și informațiilor colectate de la candidați și terți (inclusiv persoane fizice și juridice de drept public sau privat (art. 10 alin. (2) și (3) din Legea nr. 26/2022)) și să nu se bazeze doar pe faptele anterioare, inclusiv procedurile disciplinare sau absența acestora. Comisia de la Veneția nu a formulat nicio preocupare cu privire la această abordare cu referire la Legea nr. 26/2022.²⁸ În comparație, o prevedere similară este inclusă în pct. 1.5.3 din Metodologia (2021) Consiliului de Etică din Ucraina, menționată de Comisia de la Veneția ca exemplu care reglementează evaluarea candidaților.²⁹ Curtea Constituțională a Republicii Moldova a făcut și ea referire la această abordare, afirmând: „Curtea reține că prevederea, care conține textul contestat, stabilește că la evaluarea integrității etice și financiare a candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, Comisia de Evaluare „nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv”.³⁰ Legiuitorul a permis Comisiei să formuleze propriile concluzii în evaluarea criteriilor de integritate și în luarea deciziilor, și acest fapt a fost susținut de Curtea Constituțională.

În aprecierea și luarea deciziei cu privire la criteriile de integritate financiară și etică, conform prevederilor Legii nr. 26/2022 (în special, art. 10 alin. (9)), Comisia se ghidează și se conformează principiilor de nediscriminare și tratament egal, ceea ce implică faptul că Comisia va trata în mod egal persoanele aflate în situații analogice sau relativ similare.³¹ Aceasta implică, de asemenea,

²⁸ A se vedea Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 asupra proiectului de lege nr. 26/2022 și Opinia comună al Comisiei de la Veneția și DGI referitor la Proiectul de lege privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor, 14 martie 2023, paragrafele 49-50.

²⁹ A se vedea Avizul Comisiei de la Veneția nr. 1109/2022 asupra proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative ale Ucrainei privind îmbunătățirea procedurii de selectare a candidați la funcția de judecător la Curtea Constituțională a Ucrainei pe bază de concurs, 19 decembrie 2022, paragraful 54.

³⁰ A se vedea secțiunea 128 din Hotărârea Curții Constituționale privind excepțiile de neconstituționalitate a unor dispoziții din Legea nr. 26 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, Hotărârea nr. 42/2023 din 6 aprilie 2023. A se vedea, de asemenea, Hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 7 aprilie 2022 privind controlul constituționalității Legii nr. 26/2022.

³¹ *Biao contra Danemarcei* [GC], nr. 38590/10, alin. 89, 24 mai 2016; *Carson și alții contra Regatului Unit* [GC], nr. [42184/05](#), alin. 61, ECHR 2010; *Burden contra Regatului Unit* [GC], nr. [13378/05](#), paragraful 60, CtEDO 2008

faptul că Comisia va trata diferit persoanele a căror situație este semnificativ diferită.³² Conform art. 19 din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, persoana care înaintează o acțiune în instanță trebuie să prezinte fapte care permit prezumția existenței unui act de discriminare, după care sarcina probei că preținsele fapte nu constituie discriminare revine pârâtului, cu excepția faptelor care atrag răspunderea penală.

În cazurile de discriminare, CtEDO a stabilit că, odată ce reclamantul a demonstrat o diferență în tratament, Guvernului îi revine sarcina să demonstreze că aceasta a fost justificată.³³ CtEDO a clarificat că elementele care caracterizează situații diferite și determină comparabilitatea acestora trebuie evaluate prin prisma obiectului de reglementare, obiectivul prevederii contestate și contextul în care are loc presupusa discriminare. Aprecierea faptului dacă două persoane sau grupuri sunt într-o situație comparabilă sau nu, în scopul analizei tratamentului diferențiat și a discriminării, este specifică și contextuală; poate fi bazată doar pe elemente obiective și verificabile, iar situațiile comparabile trebuie să fie evaluate în complexitatea lor, evitând aspectele marginale care ar duce la o analiză artificială.³⁴

Un component crucial în procesul de evaluare sunt declarațiile de avere. Principalele obiective ale declarațiilor de avere includ monitorizarea variațiilor de avere ale politicienilor și funcționarilor publici individuali, în scopul de a-i descuraja de la comportament necorespunzător și de a-i proteja de acuzații false, precum și de a ajuta la clarificarea întregului spectru al îmbogățirii ilicite sau a altor activități ilegale, furnizând probe suplimentare.³⁵ Pentru a evalua integritatea unui candidat, Legea nr. 26/2022 prevede că Comisia verifică activele, sursele de venit, existența împrumuturilor și a altor contracte care pot genera beneficii financiare, donațiile și alte aspecte ale averii candidatului, declarate de către acesta (art. 8 alin. (5)). Împrumuturile, de exemplu, au fost recunoscute ca mijloc de acoperire a fluxului de numerar al unui subiect al declarării, provenit din surse nedeclarate.³⁶ Comisiei, de asemenea, îi revine obligația să analizeze activele deținute pe numele persoanelor apropiate ale candidatului (art. 2 alin. (2) din Legea nr. 26/2022). Aceasta se datorează faptului că „ar trebui să se recunoască faptul că oficialii corupți ascund adesea activele lor sub numele rudelor lor, soților/soțiilor și altor persoane. Prin urmare, ar trebui să fie posibil de a monitoriza nu doar averea unui oficial public, dar și a rudelor apropiate

³² *Eweida și alții contra Regatului Unit*, nr. 48420/10, 59842/10, 51671/10 și 36516/10, paragraful 81, CtEDO 2013 (extrase); *Thlimmenos contra Greciei* [MC], nr. [34369/97](#), paragraful 44, CtEDO 2000-IV.

³³ *Timishev contra Rusiei*, nr. 55762/00 și 55974/00, paragraful 57, 13 decembrie 2005.

³⁴ *Fábián contra Ungariei* [Marea Cameră], nr. [78117/13](#), alin. 121, 5 septembrie 2017; *Aviz consultativ cu privire la diferența de tratament dintre asociațiile proprietarilor de terenuri „având o existență recunoscută la data înființării unei asociații comunale a vânătorilor aprobate”, și cele înființate după acea dată*, 13 iulie 2022, paragraful 69.

³⁵ OCDE (2011), *Declarații de avere pentru funcționarii publici: Un instrument pentru prevenirea corupției*, OECD Publishing, p.12.

³⁶ Proiectul de facilitare al Parteneriatului Estic – Consiliul Europei „Buna guvernare și lupta împotriva corupției”. Manualul practicianului privind procesarea și analiza declarațiilor de venit și de avere ale funcționarilor publici, elaborat de Tilman Hoppe cu contribuții de la Valts Kalniņš, ianuarie 2014, secțiunea 7.5.1.3.

și a membrilor familiei”.³⁷ Legea nr. 26/2022 prevede, de asemenea, obligația Comisiei de a examina ceea ce un candidat nu a declarat în declarațiile de avere și interese personale: „Comisia de evaluare verifică respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și a intereselor personale” (art. 8 alin. (5) lit. b)). Veniturile sau cheltuielile nedeclarate sunt relevante pentru integritatea financiară, în măsura în care acestea nu au fost declarate veridic, dar și pentru integritatea etică, inclusiv, dar fără a se limita la, în măsura în care acestea se referă la venituri secundare interzise, evaziune fiscală sau încălcarea prevederilor privind combaterea spălării banilor.

În cazul reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare, urmare a acceptării de către CSJ a cererii de contestare a candidatului și dispunerea re-evaluării candidatului, conform art. 14 alin. (10) din Legea nr. 26/2022, dispozițiile cu privire la procedura de evaluare se aplică în mod corespunzător.

Art. 19 din Regulamentul de organizare și funcționare al Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor aprobat în baza Legii nr. 26/2022 la 2 mai 2022, cu modificările din 6 septembrie 2023 (în continuare „Regulamentul de organizare și funcționare”), stabilește reguli privind procedura de evaluare reluată a candidaților. Regulile permit candidatului să prezinte probe noi cu privire la problemele abordate de CSJ și indicate Comisiei pentru re-evaluare doar în cazul în care el/ea a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior la etapa de evaluare și în fața CSJ și dacă candidatul prezintă o justificare suficientă Comisiei. Comisia poate trimite candidatului întrebări și solicitări de documente și informații, în măsura în care este necesar, pentru a clarifica problemele care derivă din decizia CSJ. Dacă Comisia nu a emis o decizie de promovare a candidatului, aceasta va prezenta candidatului o notificare cu privire la faptele și dubiile serioase și o solicitare, adresată candidatului, de a indica dacă dorește să participe la audieri în ședință publică. Totodată, candidatului i se va oferi acces la materialele colectate în timpul procedurii de evaluare reluată. Comisia poate, de asemenea, stabili, în conformitate cu decizia CSJ, fie la cererea candidatului, fie *proprio motu*, de a audia o persoană într-o ședință publică pentru a aborda o problemă cu privire la care Comisia a indicat că are dubii serioase. În cazul în care, în orice moment al evaluării reluate, dubiile serioase cu privire la integritatea etică sau financiară a unui candidat au fost atenuate, Comisia emite o decizie de promovare a evaluării de către candidat. În procesul de evaluare reluată, Comisia nu este obligată să examineze alte circumstanțe decât cele care au condus la admiterea contestației candidatului la CSJ.

La finalizarea procedurii de evaluare reluată, Comisia va emite o decizie motivată cu privire la promovarea sau nepromovarea evaluării reluate de către candidat (art. 13 alin. (1) din Legea nr. 26/2022).

³⁷ OCDE (2011), Declarații de avere pentru funcționarii publici: Un instrument pentru prevenirea corupției, OECD Publishing, p. 14.

III. Evaluarea reluată a candidatei

1. Nedepunerea declarațiilor cu privire la venituri și proprietate la numirea și la eliberarea din funcție

a. Faptele

Candidata a deținut funcția de șefă a Secției evidență și documentare procesuală în Judecătoria Călărași începând cu data de 5 iunie 2013. La acel moment, legislația în vigoare prevedea că persoanele cu funcții de demnitate publică, judecătorii, procurorii, funcționarii publici și unele persoane cu funcție de conducere vor depune declarația cu privire la venituri și proprietate (în continuare „declarația”) în termen de 20 de zile de la data numirii sau alegerii în funcție. Însă conform Autorității Naționale de Integritate (în continuare „ANI”), nu există nicio înregistrare a faptului că candidata ar fi depus o astfel de declarație la numirea sa în funcție. Anterior, în perioada 16 iunie 1997 – 8 aprilie 2008, candidata activase în funcția de judecător.

La 10 mai 2016, candidata – care la acel moment activa în funcția de șefă a Secretariatului Judecătoriei Călărași – a demisionat. Legislația prevedea că subiecții declarării aveau obligația de a depune o declarație cu privire la venituri și proprietate la eliberarea din funcție, în termen de 20 de zile, ca urmare a încheierii mandatului și încetării activității. Însă conform ANI, nu există nicio înregistrare a faptului că candidata ar fi depus o astfel de declarație atunci când a demisionat. De remarcat, că candidata a depus declarațiile anuale cu privire la venituri și proprietate (în continuare „declarație anuală”) pentru anii 2013, 2014 și 2015 la Comisia Națională de Integritate (în continuare „CNI”) - instituția care a precedat ANI.

În timpul evaluării inițiale, candidata a răspuns la întrebările Comisiei, adresate în scris, cu privire la faptul dacă aceasta a depus o declarație atât la numirea în funcție, cât și la eliberarea din funcție. Candidata a explicat că își aducea aminte foarte bine că la momentul numirii în funcție a depus declarația la șeful Secretariatului judecătoriei, care urma ulterior să o transmită la ANI. Când despre momentul eliberării din funcție, candidata a susținut că a depus declarația, subliniind devotamentul său față de respectarea legislației și eforturile sale de a preveni oarecare potențiale vulnerabilități, de care să se poată profita în viitor. Însă din cauza unor disensiuni cu fostul președinte al judecătoriei, candidata a considerat că acesta ar fi putut interveni cu scopul de a împiedica depunerea corespunzătoare a declarației sale. Candidata nu a prezentat oarecare documente confirmative în acest sens.

În timpul audierii, din cadrul evaluării inițiale, candidata a reiterat că a depus ambele declarații. Candidata a oferit informații de context, explicând că revenise la Judecătoria Călărași la cererea președintelui judecătoriei, în virtutea unor necesități urgente în cadrul Secției evidență și documentare procesuală. Conform relatărilor candidatei, aceasta a depus, la momentul numirii în funcție, declarația sa la șeful Secretariatului, și a primit un certificat care confirma acel fapt. Declarația la eliberarea din funcție a fost depusă la Secția evidență și documentare procesuală din

cadrul Judecătoriei Călărași, deoarece, la acel moment, nu ocupa nimeni funcția de șef al Secretariatului, astfel că confirmarea depunerii declarației a fost imposibilă.

Drept răspuns la întrebările adresate despre potențiala intervenție a președintelui Judecătoriei Călărași în depunerea declarațiilor de către candidată, mai ales că candidata și președintele erau într-un litigiu la începutul anului 2016 – candidata a susținut că președintele judecătoriei manifesta aversiune față de ea încă de la început, chiar dezaproband revenirea candidatei la muncă în cadrul judecătoriei. Întrebată cum se face că declarațiile sale anuale pentru 2013, 2014 și 2015 se găseau în dosar, în pofida presupusei intervenții a președintelui, candidata a explicat că declarațiile anuale ale personalului se depuneau în mod colectiv, astfel că dacă una dintre ele ar fi dispărut, acest lucru ar fi atras atenția. Fiind apoi întrebată de ce nu a păstrat o copie sau orice alt înscris care să confirme depunerea declarației la momentul eliberării din funcție, având în vedere suspiciunile pe care le avea precum că președintele judecătoriei ar fi intervenit, candidata a răspuns că niciodată nu ar fi crezut că va reveni să activeze într-o judecătorie sau instituție publică și a fost mai puțin precaută deoarece consideră că a nu a făcut nimic greșit.

La audierea din cadrul evaluării inițiale, candidata a informat Comisia și despre faptul că ea a depus declarația sa anuală pentru 2016 la Secția evidență și documentare procesuală a Judecătoriei Strășeni în anul 2017, deoarece nu era prezent șeful Secretariatului. Candidata își amintea foarte bine că a văzut o ștampilă pe document. Candidata a remarcat că în funcția de președinte al judecătoriilor Călărași și Strășeni, care au fost comasate atunci, era o altă persoană. Însă declarația anuală a candidatei pentru anul 2016 nu se găsește în dosarul de la ANI. După audierea din cadrul evaluării inițiale, candidata a prezentat Comisiei o copie a declarației sale anuale pentru 2016, menționând că o găsisese căutând-o prin actele sale. Pe declarație era indicată data de 11 aprilie 2017, cu ștampila „Judecătoria Strășeni”, cu data de 12 aprilie 2017 și mențiunea „Intrare nr. 3699 și nr. 3700”.

În cadrul examinării contestației sale de către CSJ, candidata a insistat că a depus atât declarația la numirea sa în funcție, cât și la eliberarea din funcție. Candidata a prezentat următoarele dovezi: (1) o copie din Registrul declarațiilor de interes personal nr. 1 al Judecătoriei Călărași; (2) o copie de pe Registrul declarațiilor de avere și interese personale nr. 1 al Judecătoriei Călărași; (3) o copie de pe dosarul personal al candidatei, care include nomenclatorul actelor conținute în secțiunea a 8-a; și (4) o copie a explicației scrise din partea persoanei care deținea funcția de specialist superior în Secția evidență și documentare procesuală, care, în acea perioadă era responsabilă de colectarea declarațiilor depuse de subiecții declarării care activau în judecătorie.

Judecătoria Strășeni a oferit răspuns la solicitarea candidatei cu referire la înregistrările declarațiilor sale către ANI, prin furnizarea copiilor de pe registre și a extrasului din dosarul personal, și un răspuns scris în care Judecătoria Strășeni a informat candidata că copiile declarațiilor cu privire la venituri și proprietate pentru anii 2013 și 2016 „nu au fost transmise de către Judecătoria Călărași Judecătoriei Strășeni”. Copia dosarului personal al candidatei, întocmit de Judecătoria Strășeni are o primă înregistrare la 13 martie 2014 și ultima înregistrare la 4 aprilie

2016. Cele două copii ale registrelor atestă că la 7 iunie 2013, Tatiana Chiriac a depus declarațiile la numirea sa în funcție, pentru care ea a semnat. Pe documentele prezentate de candidată la CSJ sunt vizibile semne de corectură: anul „2014” a fost scris și ulterior modificat în „2013” cu ajutorul unui stilou-corector alb.

În cadrul evaluării reluate, Comisia a transmis o interpelare proprie la Judecătoria Strășeni pentru a obține copii ale registrelor pentru anii 2013 și 2014, care conțin dovada depunerii declarațiilor de către candidată. Judecătoria Strășeni a furnizat copii ale anumitor secțiuni din Registrul declarațiilor de avere și interese personale nr. 1, confirmând depunerea declarațiilor de către candidată la 7 iunie 2013, 14 martie 2014 și 8 octombrie 2014. Mai mult, au fost furnizate extrase din Registrul declarațiilor de interes personal nr. 1, care au confirmat aceleași date de depunere. Copiile prezentate de Judecătoria Strășeni au aceleași semne de corectură ca și copiile prezentate de către candidată la CSJ.

Adițional declarației la numirea în funcție și a declarației anuale pentru 2013, candidata a depus o altă declarație suplimentară în octombrie 2014 la transferul său din funcția de șefă a Secției evidență și documentare procesuală la funcția de șefă a Secretariatului. Copiile din registre indicau că o declarație a fost depusă la data de 7 iunie 2013 (anul corectat – 2014), dar nu existau dovezi privind depunerea declarației la eliberarea din funcție. Copiile dosarului personal al candidatei nu conțineau dovezi care să ateste depunerea declarației la numirea în funcție și la eliberarea din funcție.

Drept reacție la notificarea privind faptele și dubiile serioase, candidata a abordat problema corectării vizibile în registrele Judecătoriei Strășeni expediind Judecătoriei Strășeni încă o solicitare de clarificare. În răspunsul său, prezentat de candidată, judecătoria a oferit asigurări că nu a avut loc nicio modificare a datelor din registre. Judecătoria și-a exprimat disponibilitatea de a prezenta dosarele originale, la solicitarea Comisiei, pentru a fi examinate și a fi efectuată o expertiză. Candidata a susținut că conform documentelor confirmative, prezentate în cadrul examinării contestației de către CSJ, declarația sa cu privire la venituri și proprietate și declarația de interese personale din anul 2013 au fost depuse la 7 iunie 2013 și că declarația pentru anul 2016 nu a fost înregistrată din cauza animozității specialistului din cadrul Direcției resurse umane. Candidata a susținut că a depus declarațiile în anul 2017, așa cum se arată în dovezile de la Judecătoria Strășeni. Candidata a fost contrariată de întrebările Comisiei despre corectările vizibile în copii.

La audierea din cadrul evaluării reluate, candidata a subliniat iar că a depus în mod corespunzător atât declarația la numirea în funcție, cât și declarația la eliberarea din funcție. În ceea ce privește prezentarea declarației anuale în primăvara anului 2017, candidata a explicat că își aducea aminte că avea obligația de a depune o declarație anuală. Astfel, profitând de oportunitatea că se afla în apropiere de Judecătoria Strășeni, a depus prompt declarația anuală la ghișeul judecătoriei. Întrebată despre absența înregistrării declarației sale la eliberarea din funcție în registrele oficiale ale judecătoriei sau la ANI, candidata a continuat să susțină invariabil că potențiala cauză (cea

mai probabilă) a acestui fapt ar putea să fi fost un posibil conflict cu persoana responsabilă de colectarea declarațiilor. Candidata nu-și putea aminti de vreun alt caz în care declarațiile altor persoane să nu fi fost înregistrate în condițiile legii. Totodată, aceasta a avut un interes limitat cu referire la declarațiile depuse de persoane care s-au eliberat după demisia sa, subliniind respectarea diligentă de către aceasta a procedurilor necesare.

Candidata s-a arătat perplexă de faptul că absența înregistrărilor din registrele judecătorei privind depunerea declarațiilor sale sugera că ea nu ar avea integritate financiară, întrucât ea nici nu a transferat, nici nu a achiziționat vreun bun imobil sau mobil și nu a participat la oarecare tranzacții semnificative în anul 2016. Candidata a subliniat că ea nu avea niciun motiv să nu depună declarația la eliberarea din funcție.

b. Cadrul normativ

Art. 8 alin. (5) lit. b) din Legea nr. 26/2022, prevede că Comisia verifică respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și a intereselor personale.

Conform art. 8 alin. (2) lit. c), alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) din Legea nr. 26/2022, nedeclararea de către candidat a averii și intereselor personale în modul stabilit de legislație reprezintă o necorespondere atât cu criteriul de integritate financiară, cât și cu criteriul de integritate etică.

Conform art. 8 alin. (1) din Legea nr. 1264/2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere (versiunea în vigoare din 1 martie 2012) (în continuare „Legea nr. 1264/2002”), declarația cu privire la venituri și proprietate se depune în termen de 20 de zile de la data numirii sau alegerii în funcție. Conform alin. (3) și alin. (4), la încheierea mandatului sau la încetarea activității, persoanele menționate la art. 3 sunt obligate să depună o nouă declarație cu privire la veniturile și proprietatea pe care o dețin la acea dată, iar nedepunerea declarației, din motive imputabile, în termen de 20 de zile de la încetarea activității, conduce la declanșarea din oficiu a procedurii de control. Conform alin. (5), subiecții declarării veniturilor și proprietății sunt obligați să depună declarația după expirarea unui an de la încetarea activității până la data de 31 martie a anului următor.

Conform art. 1 alin. (2) din Legea nr. 1264/2002 (versiunea în vigoare din 1 martie 2012), prezenta lege are drept scop instituirea măsurilor de prevenire și de combatere a îmbogățirii fără justă cauză a persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere.

Conform art. 6 alin. (1) din Legea nr. 1264/2002 (versiunea în vigoare din 1 martie 2012), declarația cu privire la venituri și proprietate reprezintă un act personal și irevocabil, care se face în scris, pe propria răspundere a declarantului, și care poate fi rectificată doar în condițiile art. 10 alin. (2).

Conform art. 9 alin. (3) lit. a), b) și f) din Legea nr. 1264/2002 (versiunea în vigoare din 1 martie 2012), persoanele responsabile de colectarea declarațiilor au atribuțiile de a primi și înregistra declarațiile într-un registru special, cu caracter public, denumit Registrul declarațiilor cu privire la venituri și proprietate, de a elibera imediat declarantului o dovadă de primire de modelul prevăzut în anexa nr. 3 și de a păstra o copie de pe declarația primită, care se anexează la dosarul personal al declarantului.

Art. 6 din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale (în vigoare din 1 august 2016), cu referire la termenele de depunere a declarației, stabilește următoarele:

(1) Declarația se depune anual, până în data de 31 martie, indicându-se veniturile obținute de către subiectul declarării împreună cu membrii de familie, concubinul/concubina lui în anul fiscal precedent, de asemenea bunurile deținute și interesele personale prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. b) – m) la data depunerii declarației.

(2) În cazul angajării, al validării mandatului ori al numirii în funcție, după caz, declarația se depune în termen de 30 de zile de la data angajării, validării mandatului ori numirii în funcție, indicându-se veniturile obținute de către subiectul declarării împreună cu membrii de familie, concubinul/concubina lui în anul fiscal precedent, de asemenea bunurile deținute și interesele personale prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. b) – m) la data depunerii declarației.

(3) În cazul schimbării funcției în cadrul aceleiași entități, prin avansare sau prin numirea într-o altă funcție, nu se depune o nouă declarație.

(4) După încetarea mandatului sau a raporturilor de muncă ori de serviciu, subiectul declarării este obligat să depună declarația în termen de 30 de zile de la data încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu. În declarație se vor indica veniturile obținute de către subiectul declarării împreună cu membrii de familie, concubinul/concubina lui în anul fiscal curent, de asemenea bunurile deținute și interesele personale prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. b) – m) la data depunerii acesteia.

(5) Subiectul declarării care, în conformitate cu legislația în vigoare, are raporturile de muncă sau de serviciu suspendate depun declarația în termen de 30 de zile după reîncadrarea în funcție, indicând în declarație veniturile obținute împreună cu membrii de familie, concubinul/concubina lui pe parcursul întregii perioade nedeclarate, de asemenea bunurile deținute și interesele personale menționate la art. 4 alin. (1) lit. b) – m) la data depunerii declarației.

Regulamentul de evaluare al Comisiei prevede că veniturile sau cheltuielile nedeclarate sunt relevante pentru integritatea financiară, inclusiv, dar fără a se limita la, în măsura în care se referă la venituri secundare interzise, evaziune fiscală sau încălcarea prevederilor privind combaterea spălării banilor (art. 3 alin. (1)).

Anexa nr. 11 „Instrucțiunea cu privire la gestionarea dosarului personal al funcționarului public” (în vigoare din 6 septembrie 2013), la Hotărârea Guvernului nr. 201/2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, prevede, la pct. 17 că în secțiunea a 8-a „Declarații de venituri și proprietate și de interese personale” se include nomenclatorul actelor conținute în secțiunea a 8-a, precum și următoarele documente: *a) copiile de pe declarațiile cu privire la venituri și proprietate; b) copiile de pe declarațiile de interese personale; c) copiile de pe extrasele autentificate din registrul de evidență a declarațiilor.*

c. Motivarea

În decizia sa din 1 august 2023, completul de judecată special al CSJ a conchis că nedepunerea de către candidată a declarațiilor cu privire la venituri și proprietate la numirea și la eliberarea din funcție nu a atins nivelul de gravitate care să echivaleze cu nerespectarea, de către candidată, a criteriilor de integritate etică și financiară. Completul de judecată special al CSJ și-a întemeiat concluziile pe faptul că candidata a prezentat suficiente dovezi că a depus declarațiile și pe faptul că aceasta nu ar fi manifestat intenția de a ascunde venitul obținut în perioada de declarare. Celălalt temei invocat de completul de judecată special al CSJ a fost nerespectarea, de către Comisie, a principiului de tratament egal în raport cu candidata.

În contextul unei revizuirii multiaspectuale, complete și obiective, Comisia a reluat evaluarea candidatei pe baza informațiilor disponibile din evaluarea inițială și a informației obținute în timpul evaluării reluate.

Comisia trebuie să verifice respectarea de către candidată a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, în cazul acesteia fiind vorba de depunerea declarațiilor la numirea în funcție și la eliberarea din funcție – declarații pe care candidata, conform legii, avea obligația să le depună. Candidata avea obligația de a depune declarațiile în termen de 20 de zile de la numirea în funcția de șefă a Secției evidență și documentare procesuală la Judecătoria Călărași în anul 2013 și la eliberarea din funcția de șefă a Secretariatului Judecătoriei Călărași în anul 2016. La ANI nu există nicio înregistrare cu privire la declarațiile despre care s-a pretins că ar fi fost depuse. Este de remarcat faptul că candidata a depus în mod constant declarațiile anuale cu privire la venituri și proprietate la ANI pentru 2013, 2014 și 2015.

a) Nedepunerea declarației la numirea în funcție

La 5 iunie 2013, candidata a fost numită în funcția de șefă a Secției evidență și documentare procesuală la Judecătoria Călărași. Deși legislația prevedea depunerea declarației cu privire la venituri și proprietate de către persoanele cu funcții de demnitate publică, judecatori, procurori, funcționari publici și unele persoane cu funcție de conducere, în termen de 20 de zile de la data numirii sau alegerii în funcție, conform relatărilor ANI – nu a fost înregistrată depunerea vreunei declarații la numirea candidatei în funcție.

În timpul evaluării inițiale, candidatei i-au fost adresate întrebări cu privire la nedepunerea declarației la numirea în funcție. Aceasta a răspuns că își amintește clar că a depus declarația. Însă candidata nu a prezentat nicio dovadă a faptului că a depus declarația așa cum susținea, cum ar fi dovada primirii declarației cu privire la venituri și proprietate, pe care o eliberează persoana responsabilă de colectarea declarațiilor imediat după depunerea declarațiilor. Totodată, nu au fost prezentate extrase din registrele relevante ale judecătorilor care să reflecte depunerea declarației. Neprezentarea declarațiilor împiedică sau limitează monitorizarea conflictelor de interese și a posibilelor activități corupționale. Depunerea declarațiilor la numirea în funcție este de o importanță critică, în contextul regimului de declarare, deoarece astfel de declarații servesc drept reper de referință inițial pentru acea monitorizare, motiv pentru care acestea trebuie să fie depuse aproape imediat ce persoana a fost numită în funcție. Atunci când o persoană nu a fost subiect al declarării sau, ca în cazul acestei candidate, care nu a fost subiect al declarării din momentul părăsirii sistemului judiciar în anul 2008, nedepunerea declarației la numirea în funcției contravine scopului urmărit și subminează regimul de reglementare.

În ceea ce privește problema de față, în cadrul examinării cauzei la CSJ, candidata a depus: (1) o copie din Registrul declarațiilor de interes personal Nr. 1 al Judecătoriei Călărași; (2) o copie din Registrul declarațiilor de avere și interese personale Nr. 1 al Judecătoriei Călărași; (3) o copie din dosarul personal al candidatei, care include nomenclatorul actelor deținute în secțiunea a 8-a. Candidata a prezentat și răspunsul pe care Judecătoria Strășeni i l-a oferit în urma solicitării sale de informații cu privire la declarații, în care Judecătoria Strășeni a comunicat că copii ale declarațiilor cu privire la venituri și proprietate pentru anii 2013 și 2016 nu au fost transmise de Judecătoria Călărași către Judecătoria Strășeni.

Din documente se observă că înregistrări au fost făcute în registre diferite – în unul pentru declarații cu privire la venituri și proprietate și în alt registru pentru declarații cu privire la interese personale. În ambele registre se remarcă înregistrări făcute la data de 7 iunie 2013, care se referă la candidată, cu indicarea datelor de identificare a acesteia, alături de care este o semnătură care atestă depunerea unui anumit număr de acte. Dosarul personal al candidatei nu conține informații despre înregistrările din data de 7 iunie 2013, care s-ar explica, aparent, prin faptul că includerea declarațiilor funcționarului public în dosarul personal a devenit o cerință obligatorie după aprobarea în septembrie 2013 a Anexei nr.11 „Instrucțiunea cu privire la gestionarea dosarului personal al funcționarului public”, la Hotărârea Guvernului nr. 201/2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.

Ținând cont de noile dovezi care au fost aduse de către candidată și examinate atât de către CSJ în cadrul procesului, cât și de către Comisie în cadrul evaluării reluate, Comisia a decisă că preocupările aferente nedepunerii declarației la numirea în funcție au fost atenuate.

b) Nedepunerea declarației la eliberarea din funcție

La 10 mai 2016, candidata – care deținea funcția de șefă a Secretariatului Judecătorei Călărași – a demisionat. Conform prevederilor legii, subiecții declarării aveau obligația de a depune o declarație cu privire la venituri și proprietate în termen de 20 de zile de la încheierea mandatului sau de la încetarea activității. Însă conform ANI, nu există nicio înregistrare a faptului că candidata ar fi depus o astfel de declarație urmare demisiei.

Deși în timpul evaluării inițiale a susținut că își amintea clar că a depus declarațiile, candidata nu a prezentat dovezi în acest sens. Candidata a relatat că din cauza unui conflict personal cu președintele judecătorei ar fi avut loc o imixtiunea în depunerea declarațiilor de către aceasta. În timpul audierii din cadrul evaluării inițiale, candidata a oferit mai multe detalii despre relația sa cu conducerea și personalul judecătorei. Candidata a comunicat detalii ale conflictului dintre ea și președintele judecătorei, precum și ale plângerii pe motiv de discriminare, pe care a depus-o.

După audierea din cadrul evaluării inițiale, candidata a prezentat o copie a declarației anuale pentru 2016, depusă la 11 aprilie 2017. De menționat că la acel moment deja candidata nu mai avea obligația de a depune o declarație anuală. Mai mult decât atât, formularul declarației depuse nu era cel actualizat. Aceste discrepanțe par să fi fost cauzate de modificarea legislației, deoarece la 1 august 2016, a intrat în vigoare Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.

La CSJ, candidata a prezentat acte care au inclus: (1) o copie din Registrul declarațiilor de interes personal Nr.1 al Judecătorei Călărași; (2) o copie din Registrul declarațiilor de avere și interese personale; (3) o copie din dosarul personal al candidatei, care include nomenclatorul actelor deținute în secțiunea a 8-a și (4) o copie a explicației scrise a persoanei care deținea funcția de specialist superior în Secția evidență și documentare procesuală, care, în acea perioadă era responsabilă de colectarea declarațiilor depuse de subiecții declarării care activau în judecătore.

Materialele prezentate, care nu fuseseră anterior prezentate Comisiei, nu conțineau confirmarea faptului că o declarație ar fi fost depusă în termen de 20 de zile de la demisionarea candidatei. În explicația scrisă a unui specialist superior era indicat că între candidată și unii membri ai personalului judecătorei existau disensiuni. Cu toate acestea, nu s-a putut stabili, însă, că ar fi avut loc ingerință intenționată a personalului judecătorei în procesul de depunere a declarațiilor de către candidată.

Deși completul de judecată special al CSJ nu a expus o descriere clară a similitudinilor dintre cazul candidatei și altă(e) decizie(i) la care a făcut trimitere, pentru a dovedi temeiul rațional și tratamentul uniform aplicat candidaților de către Comisie, în continuare, Comisia intervine cu următoarele explicații cu privire la modul în care a tratat nedepunerea declarațiilor.

În hotărârea sa, completul de judecată special al CSJ a făcut trimitere la o decizie a Comisiei în care preocupările sale cu privire la omisiunea unui candidat de a depune o declarație anuală au fost atenuate de acesta, conchizând că principiul egalității „interzice tratarea acelorași fapte în mod inegal sau a lucrurilor inegale în același mod, cu excepția cazului în care o abordare diferită ar fi justificată în mod obiectiv”. După cum s-a menționat mai sus, în aprecierea și luarea deciziei cu privire la criteriile de integritate financiară și etică, conform prevederilor Legii nr. 26/2022, Comisia se ghidează și se conformează principiilor de nediscriminare și tratament egal, ceea ce implică faptul că Comisia va trata în mod egal persoanele aflate în situații similare sau relativ similare și că va trata diferit persoanele aflate în situații semnificativ diferite.

În temeiul art. 330² alin. (2) din Codul contravențional, nedepunerea declarației de avere și interese personale de către persoana obligată să o depună este o contravenție.

În cadrul evaluării inițiale, cinci candidați au avut probleme legate de nedepunerea declarațiilor anuale sau a declarațiilor pentru perioadele cu raporturile de muncă sau de serviciu suspendate. Patru din aceștia nu au promovat evaluarea, iar un candidat a promovat-o. A existat o bază obiectivă și rațională pentru distingerea între candidații care nu au promovat evaluarea și cel care a promovat-o.

Singurul candidat care a promovat evaluarea și nu depusese declarații a fost un procuror. Perioada în care nu au fost depuse declarații a fost 2010 - 2011. Candidatul a susținut că procurorii au început să depună declarații anuale decât în anul 2012. Candidatul a prezentat documente de la autorități care susțineau această afirmație. Comisia a luat în mod prioritar în considerare faptul că anterior instituirii Comisiei Naționale de Integritate (ulterior – Autoritatea Națională de Integritate) și a paginii sale web în 2012, nu era clar în ce măsură procurorii au depus declarațiile sale anuale într-un mod consecvent. În aceste circumstanțe, Comisia nu a tratat nedepunerea declarațiilor anuale înainte de 2012 de către acel candidat sau oricare al candidat, drept nerespectare a regimului juridic de depunere a declarațiilor cu privire la venituri și proprietate.

Cei patru candidați care nu au promovat evaluarea din cauza nedepunerii declarațiilor au inclus doi candidați nu au depus declarații pentru perioade de mai mulți ani în care au avut raporturile de serviciu suspendate (unul dintre acești candidați nu a depus o declarație anuală), un candidat nu a depus patru declarații anuale și unul care nu avea înregistrată o declarație la numirea în funcție și o declarație la încetarea raporturilor de serviciu. Un candidat a susținut că nu cunoștea despre obligația de a depune o declarație după expirarea termenului de suspendare a raporturilor de serviciu, pe o perioadă de mai mulți ani. Ceilalți candidați au oferit explicații diferite, care erau adesea nu erau consecvente, credibile sau însoțite de vreo dovadă. Toate deciziile de nepromovare au vizat declarații aferente anilor de după 2016 inclusiv. În anul 2016, a fost adoptată o nouă legislație privind regimul juridic al declarării averii și a intereselor personale, care au fost supusă consultărilor publice începând cu 2015. Comisia nu a putut accepta argumentul că subiecții declarării nu cunoșteau, la finele anului 2016 și mai târziu, normele de bază privind depunerea declarațiilor de avere și interese personale.

Comisia a susținut în mod constant că exercitarea eficientă a funcției publice necesită transparență și responsabilitate. Scopul depunerii declarațiilor de către subiecții declarării este consacrat în art. 1 alin. (2) din Legea nr.1264/2002 (versiunea în vigoare din 1 martie 2012), care accentuează scopul acestei legi, și anume – instituirea măsurilor de prevenire și de combatere a îmbogățirii fără justă cauză a persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere. Scopul depunerii declarației la eliberarea din funcție este de a asigura o evidență completă a situației financiare a unei persoane la momentul părăsirii funcției publice.

Comisia remarcă că deși nedepunerea, de către candidată, în termen de 20 zile a declarației la eliberarea din funcție în mai 2016 este o încălcare vădită a legislației aplicabile, depunerea ulterioară a unei declarații anuale cuprinzătoare la începutul anului 2017 pentru întregul an 2016, atenuează semnificativ potențialele consecințe ale respectivei încălcări. Depunerea declarației în anul 2017 dovedește un oarecare nivel de conformare cu spiritul și sensul general al cerinței de declarare. Totodată, lipsa unor evoluții financiare semnificative, cum ar fi achiziționarea unor bunuri imobile, vehicule sau constituirea unor persoane juridice în perioada relevantă, minimizează riscul de nedetectare a îmbogățirii fără justă cauză și a potențialelor conflicte de interese.

Comisia observă că evaluarea inițială nu a fost promovată de către candidată deoarece lipsea atât declarația la numirea în funcție, cât și declarația la eliberarea din funcție. În cadrul evaluării reluate s-a stabilit că candidata depusese o declarație la numirea sa în funcție. Unica declarație pe care aceasta nu o depuse a fost cea care urma să fie depusă la eliberarea din funcție și, deși nedepunerea unei declarații reprezintă o încălcare a regimului de declarare, candidata a depus o altă declarație în care a fost reflectată perioada de timp de după eliberarea candidatei din funcție. Totodată, candidata nu a efectuat nicio tranzacție financiară semnificativă în perioada de timp relevantă, astfel fiind și mai mult diminuate potențialele preocupări. Mai mult, depunerea, de către candidată, a declarației pentru anul 2016, chiar dacă a făcut-o din cauza înțelegerii eronate a prevederilor legii, coroborează lipsa intenției sale de a se eschiva de la obligația de a declara.

Având în vedere circumstanțele de mai sus în ceea ce privește evaluarea reluată a candidatei, Comisia nu are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatei cu criteriul de integritate etică conform art. 8 alin. (2) lit. c) și criteriul de integritate financiară conform art. 8 alin. (4) lit. a) din Legea nr. 26/2022 cu referire la nedepunerea declarațiilor de venituri și proprietate la numirea în funcție și la eliberarea din funcție, deoarece candidata a atenuat dubiile serioase în ceea ce privește depunerea declarației cu privire la venituri și proprietate la numirea în funcție, iar acțiunile candidatei au determinat diminuarea gravității dubiilor serioase inițiale cu privire la depunerea declarației la eliberarea din funcție.

2. *Valoarea subestimată a automobilului Honda CR-V, a./f. 2011 și utilizarea, la vânzarea acestuia, a unor acte care nu au fost întocmite în condițiile legii și care au implicat un abuz de serviciu*

a. Faptele

La 7 aprilie 2015, candidata a achiziționat un automobil Honda CR-V, anul de fabricație 2011. În declarația sa anuală pentru 2015, candidata a indicat prețul de achiziție al automobilului de 100.000 MDL (est. 4.785 EUR). Conform informațiilor de la Serviciul Vamal, automobilul a fost importat în Republica Moldova la sfârșitul anului 2014, cu valoarea de 180.000 MDL, plus taxe vamale în sumă de 31.000 MDL. În timpul audierii din cadrul evaluării inițiale, candidata a reiterat imposibilitatea de a furniza o copie a contractului de vânzare-cumpărare din 2015 pentru automobil. Aceasta a declarat că nu a păstrat o copie a contractului, iar Agenția Servicii Publice (în continuare „ASP”) nu păstrează evidența unor astfel de contracte pentru mai mult de șase ani.

La 14 septembrie 2017, mai mult de doi ani după achiziționarea automobilului, candidata l-a vândut. Conform declarației sale pentru 2017, pe care candidata a prezentat-o Comisiei, automobilul a fost vândut pentru același preț de 100.000 MDL (est. 4.807 EUR). Cu toate acestea, candidata a prezentat o copie a contractului de vânzare care indică un preț de vânzare mai mic, de 50.000 MDL (est. 2.403 EUR).

Fiind întrebată, la audierea din cadrul evaluării inițiale, despre discrepanța dintre prețul de achiziție, declarat în declarația sa anuală pentru 2015 și valoarea indicată de Serviciul Vamal, candidata a explicat că informațiile furnizate i-au fost date de soțul ei. Aceasta a subliniat că soțul ei se ocupa mereu de astfel de chestiuni și că ea nu s-a implicat niciodată direct.

Conform soțului ei, automobilul a fost achiziționat de la o persoană care l-a importat din Suedia. El ar mai fi menționat și că automobilul avea eroziuni extinse pe întreaga caroserie și necesita o restaurare semnificativă. În timpul audierii din cadrul evaluării inițiale, candidata a recunoscut că s-ar fi făcut reparații esențiale, inclusiv înlocuirea cutiei de viteze. Mai mult, candidata a confirmat afirmația soțului său că prețul de vânzare din 2017 fusese de 100.000 MDL. Aceasta a explicat că prețul a fost același cu cel de achiziție din 2015 în virtutea mai multor reparații și îmbunătățiri care au fost efectuate, lăsând automobilul într-o stare mai bună decât atunci când a fost achiziționat inițial.

În timpul examinării contestației la CSJ, candidata a prezentat contractul de vânzare-cumpărare din 7 aprilie 2015, care nu fusese prezentat Comisiei în timpul evaluării inițiale. Contractul prevedea prețul de achiziție de 100.000 MDL, iar vânzătorul era aceeași persoană care a importat automobilul la sfârșitul anului 2014. În contract era indicată candidata în calitate de cumpărător, iar soțul acesteia făcuse o semnătură care se pretindea a fi semnătura candidatei (T. Chiriac). În declarația scrisă a soțului său, prezentată la CSJ, acesta a menționat că „[t]oate actele au fost întocmite și semnate de mine [soțul candidatei] în numele ei [al candidatei]: sumele indicate în declarațiile de avere la fel au fost arătate din spusele mele [ale soțului candidatei].” Candidata nu

a prezentat o copie a procurii care să-i acorde soțului ei împuternicirea de a acționa în numele ei.

În cadrul evaluării reluate Comisia a expediat o scrisoare prin care a solicitat clarificări de la vânzătorul automobilului Honda CR-V, a./f. 2011. Vânzătorul a răspuns la toate întrebările adresate, însă nu a prezentat niciun document și nicio dovadă solicitată de Comisie. Vânzătorul a explicat că a făcut cunoștință cu soțul candidatei prin cineva de la piața auto care știa că acesta căuta un automobil la un preț mai accesibil. Acesta nu o văzuse sau cunoscuse pe candidată și n-a avut nicio relație cu ambii soți după vânzarea automobilului. Vânzătorul a confirmat că a încheiat contractul de vânzare-cumpărare cu soțul candidatei, care lucra în calitate de șef al Secției de evidență și înmatriculare a automobilelor din raionul Călărași. Întrebat despre semnătura cumpărătorului, vânzătorul a indicat că soțul candidatei a semnat contractul în numele cumpărătorului, adică al candidatei. Vânzătorul a menționat, de asemenea, că abia acum și-a dat seama că numele soției era indicat ca cumpărător. Acesta a confirmat că a practicat importul și vânzarea de automobile în perioada 2014 - 2016, și că automobilul Honda CR-V, a./f. 2011, a fost achiziționat de el cu aproximativ 200.000 MDL, dar că nu a păstrat documente confirmative pe care să le poată prezenta. La momentul importării, automobilul era în stare bună, însă apoi au apărut probleme serioase la cutia de viteze și era puțin deteriorat înainte de a fi vândut. Vânzătorul nu a păstrat poze sau anunțuri referitoare la automobilul respectiv din perioada 2014 - 2015. Automobilul a fost vândut soțului candidatei contra sumei de 100.000 MDL, achitată în numerar.

În răspunsul său la notificarea cu privire la faptele și dubiile serioase prezentate de Comisie, candidata a subliniat că nu a participat la achiziționarea automobilului, lucru confirmat atât de soțul acesteia, cât și de vânzătorul automobilului. Accentuând acest fapt, candidata a reiterat că soțul său o informase că prețul de achiziționare fusese micșorat din cauza unei probleme la cutia de viteze – o componentă a automobilului importantă și scumpă. Vânzătorul, având de-a face cu inconveniența cauzată de cutia de viteze defectă, a optat pentru vânzarea expeditivă a acestui automobil și importarea unui alt automobil de peste hotare.

La audierea din cadrul evaluării reluate, candidata a fost întrebată cum ar putea descrie starea tehnică a automobilului la momentul cumpărării. Candidata a recunoscut că nu se pricepea la automobile, ci doar a comunicat ceea ce i s-a spus ei întrucât „ca persoană terță care nici nu am asistat la toate tranzacțiile date”. Aceasta a spus că nu putea prezenta nimic altceva decât contractul cu prețul convenit de cele două părți.

La audierea din cadrul evaluării reluate, candidata a fost întrebată despre semnarea și înregistrarea contractului de vânzare-cumpărare al automobilului. În contractul de vânzare-cumpărare, candidata (cu indicarea datelor sale personale) apărea în calitate de cumpărător, iar pe contract era nevoie să fie semnătura sa, însă semnătura de pe contract era a soțului său, lucru confirmat atât de soț, cât și de vânzător. În atenția candidatei a fost adusă Hotărârea Guvernului nr. 1047/1999 cu privire la reorganizarea Sistemului informațional automatizat de căutare "Automobilul" în Registrul de stat al transporturilor și introducerea testării a autovehiculelor și remorcilor acestora, care prevede regulile de înmatriculare a mijloacelor de transport în Republica

Moldova. Conform prevederilor acesteia, vehiculele se înmatriculează pe numele persoanelor fizice la prezentarea actelor de identitate, iar în cazul înmatriculării unui vehicul pe numele proprietarului de către un reprezentant, pe lângă actele de identitate, reprezentantul trebuie să prezinte și procura care confirmă împuternicirile acordate.. Explicând cum s-a făcut că automobilul a fost înmatriculat pe numele ei fără ca ea să fi participat, candidata a spus că „soțul meu lucra șef. [...] Dumnealui era șeful Secției evidență și înmatriculare a transportului la . A lucrat 25 de ani [acolo] ”. Candidata a spus că a aflat că automobilul era înmatriculat pe numele ei spre finele anului 2015.

În timpul audierii, candidata a recunoscut că acțiunile soțului său au fost în contradicție cu legea: „*Dar ce să fac acum? Eu nu pot să deschid dosar penal pe soț*”.

La vânzarea automobilului Honda CR-V, contractul de vânzare-cumpărare a fost întocmit în același fel: datele personale ale vânzătorului Tatiana Chiriac, iar soțul candidatei făcând o semnătură care se pretindea a fi a candidatei (T. Chiriac). Nici de această dată candidata nu a participat la încheierea contractului, aceasta nu a oferit actul său de identitate și nici nu a eliberat o procură care să-l împuternicească pe soț să vândă mașina în numele ei. Candidata a descris anterior circumstanțele personale care au determinat necesitatea de a vinde automobilul, lăsând să se înțeleagă că aceasta cunoștea despre faptul că automobilul urma să fie vândut, însă nu a întreprins nicio acțiune pentru a se asigura că acțiunile ilegale ale soțului nu se vor repeta.

b. Cadrul normativ

Conform art. 8 alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) din Legea nr. 26/2022, Comisia verifică respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale în modul stabilit de legislație.

Conform art. 8 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă, printre alți factori, nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial.

Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului (2015) prevede, în art. 5 alin. (1) că judecătorul va respecta cele mai înalte standarde de integritate și responsabilitate, pentru a asigura încrederea societății în instanțe. Art. 5 alin. (12) prevede că activitățile extrajudiciare ale judecătorului nu vor provoca îndoieli cu privire la imparțialitatea, obiectivitatea sau integritatea sa.

Conform art. 2 alin. (2) din Regulamentul de evaluare al Comisiei, la evaluarea conformității candidatului cu criteriul de integritate etică, Comisia poate lua în considerare seriozitatea sau gravitatea, contextul adiacent și premeditarea asociată oricărui incident de integritate etică și, în

cazul incidentelor minore, dacă a existat o perioadă de timp suficientă fără incidente ulterioare. La determinarea gravității, Comisia va lua în considerare toate circumstanțele, care să cuprindă, dar fără a se limita, la următoarele:

- a. dacă incidentul a fost un eveniment singular;
- b. lipsa unor prejudicii sau producerea de prejudicii nesemnificative în adresa intereselor private sau publice (inclusiv încrederii publice) – cum ar fi o încălcare obișnuită a regulamentului rutier;
- c. sau care nu este perceput de către un observator obiectiv drept atitudine lipsită de respect față de ordinea socială care decurge din nerespectarea regulilor și regulamentelor.

Conform art. 8 alin. (2) lit. c), alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) din Legea nr. 26/2022, nedeclararea de către candidat a averii și intereselor personale în modul stabilit de legislație constituie o necorespondere atât cu criteriul de integritate financiară, cât și cu criteriul de integritate etică.

Conform Principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară „Judecătorul trebuie să se asigure că în ochii unui observator rezonabil conduita sa este ireproșabilă” (3.1) și „Atitudinea și conduita unui judecător trebuie să reafirme încrederea publicului în integritatea corpului judiciar. Justiția nu doar trebuie făcută, trebuie să se și vadă că s-a făcut justiție”. (3.2).

Conform CtEDO, conduita etică a funcționarilor publici reprezintă o valoroasă evidențiere a rolului crucial pe care judecătorii îl au în menținerea încrederii publice și în susținerea statului de drept într-o societate democratică. CtEDO a subliniat că într-o situație de economie tenebră generală în țară, deși este de înțeles în anumite privințe, nu poate fi scutit un procuror cu experiență sau un alt funcționar judiciar de a-și desfășura activitățile private cu cel mai mare respect pentru legalitate și într-un mod care să fie dincolo de orice reproș public; aceștia trebuie să respecte un standard etic mai înalt”.³⁸

Anexa nr. 2 „Regulile de înmatriculare a autovehiculelor și remorcilor” la Hotărârea Guvernului nr. 1047/1999 cu privire la reorganizarea Sistemului informațional automatizat de căutare „Automobilul” în Registrul de stat al transporturilor și introducerea testării a autovehiculelor și remorcilor acestora, prevede la pct. 18 că vehiculele se înmatriculează pe numele persoanelor fizice la prezentarea actelor de identitate, iar în cazul în care din numele proprietarului se prezintă un , reprezentant, pe lângă actele de identitate, se prezintă și procura care confirmă împuternicirile acestuia.

c. Motivarea

În hotărârea sa din 1 august 2023, completul de judecată special al CSJ a conchis că Comisia nu a respectat, față de candidată, principiul egalității de tratament în cazul valorii subestimate a automobilului Honda CR-V, a./f. 2011. Completul de judecată special al CSJ a indicat că nu există

³⁸ *Nikëhasani contra Albaniei*, nr. 58997/18, paragraful 124, 13 decembrie 2022.

elemente de fapt care să indice de ce candidata este apreciată ca neintegră în raport cu candidații evaluați dacă starea de fapt este similară.

În contextul unei evaluări multiaspectuale, cuprinzătoare și obiective, Comisia a reluat evaluarea candidatei pe baza informațiilor disponibile din cadrul evaluării inițiale și a oricăror altor informații obținute în timpul evaluării reluate.

Comisia trebuie să verifice respectarea de către candidată a regimului juridic al declarării averii și a intereselor personale. Mai mult decât atât, conduita candidatei este evaluată în conformitate cu regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor și procurorilor, care interzic, în activitatea lor, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial.

a) Valoarea subestimată a autoturismului Honda CRV, a./f. 2011

Există o discrepanță vădită dintre valoarea automobilului Honda CR-V, a./f. 2011, indicată de candidată în declarația sa anuală de venituri și proprietate pentru 2015, și datele oficiale privind importul furnizate de Serviciul Vamal. În declarație anuală pentru 2015 este indicat prețul de cumpărare de 100.000 MDL, pe când datele privind importul indică o evaluare de 180.000 MDL, cu câteva luni mai devreme și taxe vamale achitate în sumă de 31.000 MDL. Datele privind importul nu sugerează că automobilul ar fi avut vreun defect sau problemă. Această discrepanță a necesitat o cercetare mai aprofundată pentru a determina corectitudinea și plenitudinea declarației candidatei.

În cadrul evaluării inițiale, candidata nu a prezentat documente sau probe care să sprijine afirmația ei că automobilul ar fi fost deteriorat, inclusiv contractul de cumpărare, date privind tranzacția, declarații ale vânzătorului sau alte documente relevante. Candidata s-a bazat doar pe ceea ce i-a declarat soțul. În acest context, Comisia a conchis că candidatei i-au lipsit suficiente dovezi care să sprijine afirmația ei precum că prețul mic a fost determinat de starea avariata a automobilului.

Candidata a prezentat contractul de cumpărare la CSJ. Conform aceluși document, prețul de achiziție a automobilului a fost de 100.000 MDL, iar persoana care a importat automobilul era persoana care l-a și vândut.

În cadrul evaluării reluate a candidatei, Comisia a expediat vânzătorului automobilului anumite întrebări de clarificare. Acesta a confirmat că importul de automobile era sursa lui de venit în acea perioadă. Este important că acesta a declarat că automobilul a fost achiziționat de peste hotare contra sumei de 200.000 MDL, însă nu a prezentat documente confirmative sau fotografii ale automobilului (precum un anunț de vânzare). Vânzătorul a declarat că automobilul a început să aibă anumite probleme în perioada dintre importul acestuia la finele anului 2014 și vânzarea lui în aprilie 2015, de aceea el a decis să-l vândă la un preț mai mic. Suma de 100.000 MDL i-a fost achitată în numerar de către soțul candidatei. După cumpărare, soțul candidatei pretinde că a

investit în repararea părții de jos a automobilului, care era supusă coroziunii, și înlocuirea cutiei de viteze. Comisiei nu i-au fost prezentate acte, informații privind tranzacțiile sau alte probe.

Vânzarea ulterioară a automobilului, la 14 septembrie 2017 a prezentat o discrepanță semnificativă dintre prețul de vânzare declarat și prețul contractual. Deși candidata a recunoscut că a fost informată despre prețul contractual, dar s-a disociat de tranzacție, ea a explicat că suma de 100.000 MDL a fost prețul real primit în urma vânzării automobilului și nu 50.000 MDL, după cum a fost indicat în contractul de vânzare-cumpărare.

Legea nr. 1264/2002 (în vigoare în perioada 2012 - 2016) impune clar declararea corectă în sarcina candidatei. Art. 14 alin. (3) subliniază această obligație, prevăzând că indicarea intenționată în declarație a datelor inexacte sau incomplete constituie infracțiune conform art. 352¹ din Codul penal. Subiectul declarării are responsabilitatea de a asigura faptul că informațiile prezentate sunt corecte, indiferent cine le-a oferit. Bizuirea pe informațiile furnizate de altcineva nu exonerează subiectul declarării de această responsabilitate. Până la urmă, subiectul declarării este responsabil de corectitudinea declarației.

Deși completul de judecată special al CSJ nu a expus o descriere clară a similitudinilor dintre cazul candidatei și altă(e) decizie(i) la care a făcut trimitere în legătură cu concluzia sa precum că Comisia nu a respectat principiul egalității de tratament, pentru a dovedi temeiul rațional și tratamentul uniform al Comisiei față de candidați, Comisia oferă, în continuare, explicații cu privire la modul în care a tratat nedeplinerea declarațiilor.

În cadrul evaluării inițiale, 14 candidați au avut probleme legate de valoarea autovehiculelor în declarațiile lor. Șase dintre candidați nu au promovat evaluarea, iar opt candidați au promovat. A existat o bază obiectivă și rațională pentru a face distincția între candidații care nu au promovat și cei care au promovat evaluarea.

În fiecare din deciziile care vizau candidați care nu au promovat evaluarea în temeiul unei probleme legată de valoarea subestimată a unuia sau mai multor autovehicule (două din cele șase decizii de nepromovare au implicat două tranzacții cu autovehicule), candidatul nu a furnizat contractul de cumpărare pentru autovehicul și doar unii dintre candidați au furnizat contractul de vânzare a autovehiculului. Dacă candidatul afirma că prețul redus de cumpărare se datora stării deteriorate a autovehiculului, nu a fost furnizat nici un document privind starea tehnică a acestuia sau reparațiile pe care candidatul pretindea că le-a efectuat. În trei dintre cele șase decizii de nepromovare, candidații au vândut autovehiculele pentru sume mai mari decât cele pe care au pretins că le-au achitat, dar nu au achitat impozit pe creșterea de capital (doi candidați au achitat impozitul, dar în timpul evaluării, după ce au fost întrebați de către Comisia cu privire la neplata acestuia). În deciziile de nepromovare, explicațiile candidaților au fost demonstrabil neonestee, evazive sau neconvingătoare, așa cum a fost menționat în fiecare decizie a Comisiei.

Pe de altă parte, candidații care au promovat evaluarea au furnizat contractele de cumpărare și alte înregistrări referitoare la tranzacții, inclusiv declarații ale vânzătorilor sau altor persoane care au asistat la tranzacție, precum și fotografii și estimări pentru reparații, atunci când se pretindea un preț redus de cumpărare din cauza stării deteriorate a autovehiculului. În niciun caz candidatul nu a obținut beneficii financiare din diferența dintre prețul din contract sau prețul de achiziție declarat și prețul real achitat pentru autovehicul. În niciuna dintre deciziile de promovare candidatul nu a obținut venit din vânzarea autovehiculului și nu a achitat impozitul pentru creșterea de capital. În toate cele opt decizii de promovare, cu excepția uneia, evaluarea automobilului a fost un incident izolat (într-o singură decizie, evaluarea a două autovehicule a constituit o problemă, însă tranzacțiile erau conectate). În deciziile de promovare candidații au fost cooperanți și onești, chiar și atunci când acest lucru era prejudiciabil pentru ei.

b) Declarații frauduloase la încheierea contractelor de vânzare-cumpărare a automobilului și înregistrarea acestuia

Comisia are dubii privind integritatea etică a candidatei în contextul declarațiilor frauduloase la încheierea contractelor de vânzare-cumpărare a automobilului de model Honda CR-V și înregistrarea acestuia.

Pe parcursul evaluării inițiale, candidata a recunoscut că soțul ei a fost responsabil de tranzacțiile de vânzare-cumpărare aferente automobilului de model Honda CR-V. Ea a declarat prețurile pe baza informațiilor furnizate de soțul său.

Prezentarea la CSJ a unei copii a contractului de vânzare-cumpărare din 7 aprilie 2015, care nu a fost furnizată anterior, a trezit preocupări semnificative privind acțiunile candidatei și a soțului ei. Acest contract, care nu a fost prezentat Comisiei în timpul evaluării inițiale, identifica candidata drept cumpărător, semnătura de lângă numele ei aparține soțului ei, pe care acesta a precedat-o cu litera „T” (Tatiana, din câte se poate presupune). Într-o declarație scrisă, soțul ei a recunoscut întocmirea și semnarea tuturor documentelor din numele candidatei și prezentarea valorilor automobilului pentru declarațiile de avere pe baza propriilor lui informații.

Legea impunea ca automobilele să fie înregistrate pe numele unei persoane la prezentarea actelor de identitate sau în numele proprietarului de către un reprezentant al acestuia dacă sunt prezentate actele de identitate ale proprietarului și documente care împuternicesc reprezentantul. În timpul audierii din cadrul evaluării inițiale, candidata a declarat că nu a oferit vreun act de identitate, nici nu a întocmit vreo procură pentru ca soțul său să o reprezinte în achiziționarea automobilului și înregistrarea dreptului asupra acestuia.

La audierea din cadrul evaluării reluate, candidata a recunoscut direct abuzul comis de soțul său în contextul funcției manageriale pe care acesta o deținea în cadrul autorității de înmatriculare: „soțul meu era șeful Secției evidență și înmatriculare a transportului la . A lucrat 25 de ani [acolo] [...] El a făcut-o din inițiativa lui, cu autoritatea sa în calitate de șef. ”

Candidata a pretins că inițial nu a știut că automobilul a fost înregistrat pe numele ei și că a aflat abia în 2015.

Vânzarea automobilului Honda CR-V a implicat repetarea falsificării semnăturii ei pentru a vinde automobilul. Este de menționat că anume candidata era indicată drept vânzător, cu ceea ce se pretinde a fi semnătura ei, făcută de soț, ceea ce ridică preocupări cu privire la faptul dacă candidata cunoștea despre această situație și a fost implicată în pregătirea și depunerea unui document fals. Candidata a recunoscut că știa că acțiunile soțului său erau ilegale, declarând la audierea din cadrul evaluării reluate „*Dar ce să fac acum? Eu nu pot să deschid dosar penal pe soț.*”

Deși candidata a recunoscut caracterul ilegal al acțiunilor soțului său și abuzul lui de serviciu, ea nu a întreprins nimic pentru a rectifica această situație sau a preveni repetarea acesteia. Acest fapt ridică întrebări cu privire la propria ei responsabilitate etică și potențiala tolerare a încălcării abaterii respective.

După cum a subliniat CtEDO, într-o situație de economie tenebră generală în țară, deși este de înțeles în anumite privințe, nu poate fi scutit un procuror cu experiență sau un alt funcționar judiciar de a-și desfășura activitățile private cu cel mai mare respect pentru legalitate și într-un mod care să fie dincolo de orice reproș public; aceștia trebuie să respecte un standard etic mai înalt.

În rezultat, Comisia are dubii serioase privind integritatea etică și financiară a candidatei cu referire la prețul contractual eronat indicat în contractul de vânzare-cumpărare din 7 aprilie 2015 și incapacitatea candidatei de a demonstra faptul că a redus considerabil costul automobilului după ce a fost importat la sfârșitul anului 2014. La fel, preocupările comisiei au fost generate și de prețul de vânzare indicat în contractul de vânzare-cumpărare din 14 septembrie 2017, care prevedea un preț de două ori mai mic decât cel menționat de candidată în declarația prezentată Comisiei, precum și incapacitatea candidatei de a explica prețul de vânzare. Probele colectate de Comisie au mai dezvăluit faptul că soțul candidatei s-a implicat în activități ilegale și abuz de serviciu în legătură cu contractele de vânzare-cumpărare și înregistrarea automobilului, facilitare de funcția managerială și autoritatea soțului său în cadrul instituției. După procurarea automobilului, când candidata a aflat de activitatea soțului său, ea nu a întreprins nicio acțiune pentru a preveni repetarea aceluiași comportament din partea lui. Acest aspect exacerbează și mai mult preocupările serioase privind integritatea etică a candidatei.

Având în vedere circumstanțele de mai sus cu privire la evaluarea reluată a candidatei, Comisia are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatei cu criteriul de integritate financiară, conform art. 8 alin. (5) lit. b) și c) și cel de integritate etică, conform art. 8 alin. (2) lit. a) și c) din Legea nr. 26/2022, în ceea ce privește declararea averii și a intereselor personale în modul prevăzut de lege și consimțirea tacită vizavi de utilizarea actelor pentru vânzarea automobilului, despre care știa că nu au fost întocmite în mod legal și au implicat

un abuz de serviciu, care nu au fost atenuate de candidată..

IV. Decizia

Ca urmare a evaluării reluate a candidatei, desfășurată în temeiul art. 14 alin. (8) lit. b) și alin. (10) din Legea nr. 26/2022; în temeiul art. 8 alin. (2) lit. a) și c), alin. (5) lit. b) și c) și art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, Comisia a decis că candidata nu întrunește criteriile de integritate financiară și etică, întrucât s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidată a criteriilor de integritate etică și financiară și, astfel, nu promovează evaluarea..

Scopul evaluării integrității etice și financiare a candidaților pentru funcțiile de conducere în Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor și organele specializate ale acestora este de a spori integritatea viitorilor membri ai acestor organe, precum și încrederea societății în activitatea organelor de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, dar și, în general, în sistemul justiției (art. 8 alin. (1), preambul la Legea nr. 26/2022). Atunci când candidații nu promovează evaluarea din cauza unor dubii serioase privind integritatea financiară și/sau etică, acest lucru demonstrează că candidații pentru funcțiile de conducere în sistemul justiției au fost supuși evaluării în mod scrupulos având ca bază standarde înalte de integritate, crescând încrederea publicului în acei candidați care promovează evaluarea și sunt eligibili pentru a fi aleși ca membri ai organelor de autoadministrare. Având în vedere rolul decisiv al membrilor organelor de autoadministrare în selectarea, promovarea și sancționarea disciplinară a colegilor lor, precum și în administrarea beneficiilor acordate, cum ar fi programele de locuințe la preț preferențial, este imperativ ca membrii înșiși să fi demonstrat cel mai înalt nivel de integritate financiară și etică, astfel încât să se poată aștepta ca, în poziția lor de lideri, să promoveze standarde înalte atât pentru ei înșiși, cât și pentru ceilalți.

Conform art. 13 alin. (1) din Legea nr. 26/2022, există doar două rezultate posibile ca urmare a evaluării candidaților pentru funcțiile de membru în organele de autoadministrare: promovarea sau nepromovarea evaluării. Comisia nu dispune de alte măsuri. Potrivit CtEDO, este în concordanță cu procesul de evaluare externă să existe o gamă mai limitată de măsuri. (În Albania existau doar două măsuri care puteau fi aplicate: destituirea din funcție sau suspendarea cu obligația de a participa la un program de instruire.)³⁹ În ceea ce privește proporționalitatea unei decizii de nepromovare, bazată pe dubii rezonabile cu privire la integritatea financiară a unui candidat/candidate, CtEDO a susținut în mod repetat ordinele de confiscare emise de autoritățile naționale doar pe baza unei preponderențe de probe care sugerează că veniturile legale ale pârâților nu ar fi putut fi suficiente pentru achiziționarea bunului/bunurilor vizat(e). Ordinele de confiscare au fost menținute nu numai în ceea ce privește persoanele acuzate direct de infracțiuni, ci și în legătură cu membrii familiilor lor și alte persoane apropiate în privința cărora se presupunea că posedau și gestionau bunul/bunurile „dobândit(e) ilegal” în mod informal în numele persoanelor bănuite de săvârșirea infracțiunilor sau care, în alte circumstanțe, nu aveau

³⁹ *Sevdari contra Albaniei*, nr. 40662/19, paragraful 87, 13 decembrie 2022.

statutul necesar de *bună-credință*.⁴⁰ O decizie de nepromovare, în contextul evaluării candidaților care doresc să activeze în organele de autoadministrare din sistemul justiției, nu poate fi comparată în niciun fel, din perspectiva impactului asupra celor vizați cu ordinele de confiscare a bunului/bunurilor, care au fost susținute de CtEDO pe baza standardelor similare de probă.

Completul de judecată special al CSJ a sugerat că Comisia ar putea promova unii candidați cu probleme minore de integritate și să ofere o descriere detaliată a acestor probleme în deciziile Comisiei, astfel încât aceste probleme să poată fi luate în considerare de cei care votează pentru candidații la funcțiile de membri în organele de autoadministrare. Deciziile de evaluare ale Comisiei sunt publice doar cu acordul candidatului/candidatei și, astfel, nu poate fi asigurat că votanții vor avea informații despre problemele de integritate identificate de Comisie. În timpul evaluării inițiale a candidaților, doar 26 dintre cei 45 candidați care nu au promovat evaluarea – puțin peste jumătate – au consimțit ca deciziile lor să fie făcute publice.

V. Calea de atac și publicarea deciziei

Conform art. 14 alin. (1) din Legea nr. 26/2022, decizia poate fi contestată de către candidata evaluată în termen de cinci zile de la data recepționării deciziei.

Conform art. 13 alin. (7) din Legea nr. 26/2022, decizia este transmisă prin email candidatei și instituției responsabile de organizarea alegerilor sau, după caz, a concursului, care este, în acest caz, Parlamentul. În cazul în care candidata, în termen de 48 de ore de la momentul expedierii deciziei, nu notifică Comisia despre refuzul său privind publicarea, decizia se publică pe pagina web a Parlamentului în formă depersonalizată, cu excepția numelui și prenumelui candidatei, care rămân publice. Comisia va publica, de asemenea, decizia pe pagina sa web, în cazul în care candidata nu se opune publicării.

Această decizie a fost adoptată în unanimitate de către toți membrii participanți ai Comisiei.

Decizia a fost întocmită în limbile engleză și română.

Semnătura:

Herman von HEBEL
Președinte al Comisiei

⁴⁰ *Telbis și Viziteu contra României*, nr. 47911/15, alin. 68, 26 iunie 2018; *Gogitidze și alții contra Georgiei*, nr. 36862/05, paragraful 107, 12 mai 2015; *Webb contra Regatului Unit (dec.)*, nr. 56054/00, 10 februarie 2004; *Morabito și alții contra Italiei (dec.)*, 58572/00, 7 iunie 2005; și *Saccoccia contra Austriei*, nr. 69917/01, paragrafele 87-91, 18 decembrie 2008.